

Το σύνδρομο N.I.M.B.Y. και η χαμένη τιμή της Ελληνικής Πολιτείας...

Δ. Καλιαμπάκος, Αναπληρωτής Καθηγητής Ε.Μ.Π.
mmesdk@central.ntua.gr

Οι αντιδράσεις των κατοίκων των περιοχών που δεσμεύθηκαν νομοθετικά για τη διαχείριση των απορριμμάτων της Αττικής, βέβαιον είναι ότι δεν ξάφνιασαν κανένα. Αποτελούν τη συνήθη αντίδραση, όχι μόνο στο θέμα των χωροθετήσεων των εγκαταστάσεων διαχείρισης απορριμμάτων, αλλά και σε κάθε άλλη χωροθέτηση δραστηριοτήτων που, πιθανόν, έχουν συνέπειες στο περιβάλλον (βιομηχανίες, οδικοί άξονες κλπ). Η αντίδραση αυτή απέκτησε όνομα (“σύνδρομο N.I.M.B.Y” - Not In My Back Yard) και δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι αποτελεί, συνήθως, το πλέον δύσκολο πρόβλημα, πολλές φορές εξαιρετικά πιο δύσκολο στην αντιμετώπισή του από οποιοδήποτε τεχνικό πρόβλημα περιβαλλοντικής προστασίας.

Το σύνδρομο N.I.M.B.Y χρησιμοποιείται, συνήθως, απαξιωτικά (η ίδια η χρήση της λέξης “σύνδρομο” παραπέμπει σε ακατανόητη, σχεδόν παράλογη συμπεριφορά, κάτι σαν μύγα τσε – τσε που τσιμπάει τους γειτονεύοντες κατοίκους) ή ακόμη χειρότερα, συχνά, προσκολλάται από κάποιους ως προσβλητική των προθέσεων ετικέτα σε κάθε εύλογο, θεμιτό και αναγκαίο αγώνα των κατοίκων για περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση. Μια βαθύτερη εξέταση, όμως, δείχνει ότι τα πράγματα δεν είναι καθόλου απλά.

Πρώτα απ’ όλα , σε μια κοινωνία δομημένη στο έδαφος της αποθέωσης του ατομικού συμφέροντος είναι εξαιρετικά δύσκολο να πεισθεί οποιοσδήποτε ότι στο όνομα του κοινού συμφέροντος θα πρέπει να ανεχθεί την όποια, ακόμη και την παραμικρή και πρόσκαιρη, υπονόμηση της ατομικής και οικογενειακής του ποιότητας ζωής. Πολύ περισσότερο που αυτός που προσπαθεί να πείσει (συνήθως κυβερνητικοί παράγοντες) έχει προ πολλού χάσει την έξωθεν καλή μαρτυρία.

Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Μια σειρά άλλοι παράγοντες διογκώνουν και περιπλέκουν το πρόβλημα:

- **Η ίδια η πραγματικότητα της εφαρμογής των έργων**, που ενισχύει την άποψη ότι ο “καλύτερος τρόπος για να ελέγξεις τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός έργου, είναι να ματαιώσεις το έργο”. Πρόσφατα κατασκευασμένοι δρόμοι βουλιάζουν, Χ.Υ.Τ.Α. καίγονται ανεξέλεγκτα, κακοτεχνίες ως κανόνας, ανεκπλήρωτες υποσχέσεις και τόσα άλλα, σίγουρα δεν είναι οι καλύτεροι πρεσβευτές της αξιοπιστίας των σύγχρονων ελληνικών τεχνικών έργων. Και είναι επίσης βέβαιο ότι το πρόβλημα δεν αντιμετωπίζεται με τις κλασικές πια βόλτες στο εξωτερικό, όπου οι “τοπικοί άρχοντες” θα δουν πως δουλεύουν τα αντίστοιχα έργα...
- **Η έλλειψη ενός τρίτου αντικειμενικού φορέα- κριτή**, ο οποίος μέσα από τη δράση του θα έχει κατοχυρωθεί κοινωνικά τόσο για την επιστημονική του πληρότητα, όσο, και κυρίως, για την αμεροληψία και την αντικειμενικότητά του.

Ένας τέτοιος φορέας θα μπορούσε να παίξει το ρόλο του “περιβαλλοντικού επιδιαιτητή”, σε κρίσιμα θέματα, ο οποίος θα έθετε το πλαίσιο μιας κοινωνικής συμφωνίας. Τέτοιος φορέας όμως είναι είδος εν ανεπαρκεία στην Ελλάδα...

- **Η πλήρης έλλειψη ενός αξιόπιστου ελεγκτικού μηχανισμού.** Υπάρχει βαθιά ριζωμένη, και δυστυχώς όχι αναιτιολόγητα, η αίσθηση ότι οι περίφημοι «περιβαλλοντικοί όροι», όσο σκληρά διατυπωμένοι και αν είναι, θα γίνουν λάστιχο, ή ακόμη χειρότερα ένας διεφθαρμένος ή/και ανίκανος κρατικός μηχανισμός δεν θα μπορεί ή δε θα θέλει να τους εφαρμόσει.
- **Ο χειρισμός των περιβαλλοντικά κρίσιμων θεμάτων.** Η σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα βρίθει περιπτώσεων, όπου την τραγική προχειρότητα στη φάση της επιλογής π.χ. μιας πιθανή θέσης Χ.Υ.Τ.Α. (έως και την εν κρυπτώ προσπάθεια να περάσουν κάποια πράγματα) ακολουθεί η άτακτη υποχώρηση στη φάση της εφαρμογής. Κι αυτό είναι ένας συνδυασμός που σκοτώνει τα τελευταία υπολείμματα αξιοπιστίας των ιθυνόντων. Κι ακόμη παραπέρα, η υποτίμηση των πραγματικών προβλημάτων που γεννιούνται, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την υποτίμηση της αξίας γης στην περιβάλλουσα περιοχή: Αναφέρετε συνήθως με χλευαστικό τρόπο («παλεύουν για τα οικόπεδά τους»), αντί να σκεφτεί κανείς ότι αυτό είναι ένα πραγματικό πρόβλημα, που πρέπει να συνυπολογιστεί και να υπάρξει πραγματική ανταπόδοση. Άλλως, θα αποτελεί τον, αθέατο μεν, αλλά σκληρό και εύλογο πυρήνα της αντιπαράθεσης.

Και ο κατάλογος σίγουρα δεν τελειώνει εδώ...

Επομένως, το «σύνδρομο N.I.M.B.Y» όχι απλώς εξηγείται, αλλά αντλεί το δυναμισμό του σε μεγάλο βαθμό από την ίδια την πραγματικότητα. Ίσως και το δίκιο του...

Το πρόβλημα είναι ότι η αχαλίνωτη δράση του έχει συνέπειες. Και μάλιστα πολύ σοβαρές. Όχι μόνο για την καθυστέρηση που προκαλεί σε έργα αδιαμφισβήτητης κοινωνικής αναγκαιότητας και επείγοντος χαρακτήρα. Αλλά γιατί, επίσης, η χωρίς όρια εξάπλωσή του καταλήγει σε ένα ακόμη πιο απαράδεκτο νόμο. Το νόμο του ισχυρού. Είναι προφανές ότι, όταν τα επιμέρους ιδιωτικά συμφέροντα συγκρούονται χωρίς όρους, τότε την πληρώνει ο αδύνατος. Τότε η περιβαλλοντική υποβάθμιση θα συνεχίζει να συγκεντρώνεται στις υποβαθμισμένες γειτονίες, όπου συγκεντρώνονται και τα κοινωνικά ασθενέστερα στρώματα, ανεξάρτητα αν κάποιοι αντικειμενικοί παράγοντες (π.χ. γεωλογικό υπόβαθρο) δεν συνηγορούν σε κάτι τέτοιο. Και αυτό είναι κοινωνικά απαράδεκτο.

Γι αυτό είναι τελείως αναγκαίο να χαραχθεί ένας “οδικός χάρτης” για την ανάκτηση της κοινωνικής εμπιστοσύνης στα θέματα της περιβαλλοντικής διαχείρισης, στον οποίο, τουλάχιστον στο μερίδιο που μας αφορά, η ευφυΐα του τεχνικού δυναμικού της χώρας δεν θα εξαντλείται σε “έξυπνα τρικ”, αλλά θα οικοδομεί συστηματικά μια νέα πραγματικότητα, θα προετοιμάζει ένα καλύτερο αύριο.